

Alman Sendikalar Birliği'nin Türk işçilerine duyurusu

Gesetz über die Gewährung von Erziehungsgeld und Erziehungsurlaub (Bundeserziehungsgeldgesetz – BErzGG)

Der 1979 eingeführte Mutterschaftsurlaub, der im Anschluß an die gesetzliche Mutterschutzfrist nach der Entbindung genommen werden konnte, ist seit dem 1. Januar 1986 aufgehoben. Das Mutterschaftsurlaubsgeld, das zuletzt in Höhe von maximal 510 DM für vier Monate gezahlt wurde, wird nicht mehr gewährt. An seine Stelle traten das Erziehungsgeld und der Erziehungsurlaub. Nachstehend die wichtigsten Veränderungen.

Erziehungsgeld

Für Mütter und Väter von Kindern, die ab 1. Januar 1986 geboren wurden, gibt es ein Erziehungsgeld von 600 DM je Monat, und zwar zwölf Monate lang.

Wer hat Anspruch?

Voraussetzung für den Anspruch auf Erziehungsgeld ist, daß die Mutter oder der Vater das Kind selbst betreuen und erziehen.

Im Gegensatz zur vorher geltenden „Mutterschaftsgeld“-Regelung bekommen nach dem neuen Gesetz auch Hausfrauen, Selbständige und mithelfende Familienangehörige Erziehungsgeld. Auch für Adoptivkinder gibt es das Geld, ebenso für Kinder, die bei Pflegeeltern leben. Bei mehreren Kindern, die von einer Person betreut werden, wird das Erziehungsgeld jedoch nur einmal gezahlt.

Yetiştirme Parası ve Yetiştirme İznine İlişkin Yasa (Yetiştirme Parası Federal Yasası – BErzGG)

1979 yılında yürürlüğe giren ve Anaları Korumaya Yasasının getirdiği güvence bittikten sonra alınabilen analık izni, 1 Ocak 1986 tarihinde yürürlükten kaldırılmış bulunmakta. En fazla 510,-DM tutarında 4 aylık bir süre için ödenen analık izni parası, artık ödenmemekte. Bu uygulamanın yerine yetiştirme parası ve yetiştirme izni yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Aşağıda önemli değişiklikler hakkında bilgi vereceğiz:

Yetiştirme Parası

1 Ocak 1986 tarihinden sonra doğan çocukların anne ve babaları için 12 ay süreyle ayda 600,-DM tutarında yetiştirme parası ödenmektedir.

Kimler hak sahibi?

Yetiştirme parasının alınabilmesi için aranan temel koşul, anne veya babadan birisinin çocuğun bakımını üstlenmiş olması oluyor.

Eskiden yürürlükte bulunan „analık parası“ uygulamasından farklı olarak yeni yasal düzenlemede ev kadınları ile serbest meslek sahipleri de yetiştirme parası alabiliyorlar. Bu para evlatlık edinme durumlarında da ödenmediği gibi, çocuğun bakımı için bir aileye verilmesinde de ödeniyor. Birden fazla çocuğun bakımının üstlenilmesi durumunda ise, ödeme bir kere yapılıyor.

Erziehungsgeld ist zusätzliche Leistung

Wer von Sozialhilfe oder Arbeitslosenhilfe lebt, erhält das Erziehungsgeld zusätzlich zu den bisherigen Leistungen. Bezieher von Arbeitslosengeld können sich zwischen diesem oder dem Erziehungsgeld entscheiden. (Das ist eine Rechenaufgabe.) Wählen sie das Erziehungsgeld, gehen ihre Ansprüche auf Arbeitslosengeld nicht verloren, sondern sie leben nach Ablauf der Zeit des Erziehungsgeldes voll auf. Da mit dem Erziehungsgeld eine beitragsfreie Weiterversicherung in der Arbeitslosenversicherung verbunden ist, können während des Bezuges von Erziehungsgeld Anwartschaften auf Arbeitslosengeld auf- oder ausgebaut werden. Eltern, die vor der Geburt ihres Kindes in einer gesetzlichen Krankenversicherung waren, bleiben beitragsfrei versichert, solange sie Erziehungsgeld erhalten.

Einkommengrenzen

In den ersten sechs Lebensmonaten des Kindes wird das Erziehungsgeld unabhängig vom Einkommen gezahlt. Vom siebten Lebensmonat an gibt es Einkommengrenzen. Dann erhalten Verheiratete mit einem Kind das Erziehungsgeld nur dann in voller Höhe weiter, wenn ihre Einkünfte (abzüglich Lohn-, Einkommen- und Kirchensteuer, Vorsorgeaufwendungen und Unterhaltsleistungen) im Jahr nicht höher als 29.400 DM sind. Für Alleinerziehende mit einem Kind liegt die Einkommengrenze bei 23.700 DM netto. Mit jedem weiteren Kind erhöht sich die Einkommengrenze um 4.200 DM. Diese Grenzen sind nicht starr. Wer nur etwas mehr verdient, dem wird das Erziehungsgeld entsprechend gemindert, und zwar um monatlich 40 DM je 1.200 DM Jahresverdienst über der Einkommengrenze.

Wo beantragt man das Erziehungsgeld?

Der Bund finanziert das Erziehungsgeld. Die Bundesländer bestimmen, wo es beantragt werden muß. Zuständig ist in Baden Württemberg die Landeskreditbank,

Yetiştirme Parası ek bir ödemedir

Sosyal yardım veya işsizlik yardımı olarak yaşamını sürdüren kişiler, yetiştirme parasını bu ödemelerin dışında ek olarak alırlar. İşsizlik parası alanlar ise, ya işsizlik veya yetiştirme parasından yararlanabilirler (kişinin çıkarına ve konumuna göre karar vermesi gerekir). İşsizlik parası yerine, yetiştirme parasını tercih edenlerin işsizlik parasına dönük hakları kaybolmaz ve yetiştirme parası ödeme süresi sona erdiğinde işsizlik parası ödemesi gene yürürlüğe girer. Yetiştirme parası ödeme süresi, sigorta primi ödemeksizin geçerli sigortalı süre sayıldığından, bu süre işsizlik parası alabilme hakkının doğabilmesine katkıda bulunabileceği gibi, işsizlik parası alma süresinin artmasına da yol açabilir. Çocuğun doğumundan önce yasal bir hastalık sigortasının üyesi bulunan anne ve babalar, yetiştirme parası ödendiği süre boyunca prim ödeme yükümlülüğü dışında bırakılmış sigortalı olarak kalırlar.

Gelir sınırları

Çocuğun doğumundan sonraki 6 ay süre içerisinde yetiştirme parası, ailenin gelir düzeyi gözetilmeksizin ödenir. Çocuğun 7. ayından itibaren, gelir düzeyi sınırlaması uygulamaya girer. Ücret, gelir ve kilise vergileri, ailenin geleceğini güvence altına alan harcamalar (sigortalar) ile aile dışında yaşayanlara ödenen bakım giderleri çıkartıldıktan sonra yıllık gelir 29.400,-DM'i geçmiyorsa, çocuk yetiştirme parasından kesintisiz yararlanabilir. Çocuğu tek başına yetiştirenlerde yıllık gelir sınırı net 23.700,-DM'dir. Yetiştirme parası alınacak her çocuk için, gelir sınırı 4.200,-DM artar. Bu sınırları aşan kişilerden, sınırı aşan yıllık 1.200,-DM karşılığı çocuk yetiştirme parasından, ayda 40,-DM kesilir.

Yetiştirme Parası için nereye başvurulur?

Yetiştirme parasının finansmanını Federal Devlet üstlenmektedir. Eyalet Hükümetleri, başvurunun nereye yapılacağını saptar. Bu kapsamda;

in Bayern das Versorgungsamt,
in Berlin das Bezirksamt,
in Bremen das Arbeitsamt,
in Hamburg ebenso das Arbeitsamt,
in Hessen das Versorgungsamt,
in Niedersachsen das Arbeitsamt,
in Nordrhein-Westfalen das
Versorgungsamt,
in Rheinland-Pfalz das Jugendamt,
im Saarland das Arbeitsamt und
in Schleswig-Holstein wieder das
Arbeitsamt.

Am besten beantragt man das Erziehungs-
geld schriftlich sofort nach der Geburt. Wird
das Erziehungsgeld später beantragt, kann
es nur für zwei Monate rückwirkend gewährt
werden.

Erziehungsurlaub

Berufstätige Eltern von Kindern, die ab 1. Ja-
nuar 1986 geboren werden, können für einen
von beiden den sogenannten Erziehungsur-
laub beantragen, dieser betrug zunächst
zehn Monate, er erhöht sich auf zwölf Monate,
soweit Kinder nach dem 31.12.1987 geboren
wurden.

Wer hat Anspruch?

Voraussetzung für den Anspruch auf Erzie-
hungsurlaub ist, daß die Mutter oder der Vater
Anspruch auf Erziehungsgeld haben. Wer
nebenher arbeiten möchte, darf eine Arbeits-
zeit von höchstens 18 Stunden pro Woche ha-
ben.

Beispiel: Eine berufstätige Frau, die bei ihrem
Arbeitgeber Erziehungsurlaub beantragt hat,
darf 18 Stunden je Woche arbeiten, aber nur
in ihrer alten Firma.

Ausnahmen: Wenn beide Eltern berufstätig
sind, kann entweder der Vater oder die Mutter
das Kind betreuen. Während der Mutter-
schutzfrist (zwei Monate nach der Geburt, bei
Mehrlingsgeburten drei) muß in jedem Fall
wie bisher die Mutter zu Hause bleiben. Wenn
ein Elternteil zu Hause ist und sich um das
Kind kümmern kann, hat der andere keinen
Anspruch auf Erziehungsurlaub. Ausnahme:
Ein Partner ist arbeitslos oder in Ausbildung –
dann kann der andere Erziehungsurlaub
nehmen. Wenn die Betreuung und Erziehung
des Kindes von dem Erziehungsgeldberech-

Baden-Württemberg'de Landeskreditbank,
Bayera'da Versorgungsamt,
Berlin'de Bezirksamt,
Bremen'de ve Hamburg'da Arbeitsamt,
Hessen'de Versorgungsamt,
Niedersachsen'da Arbeitsamt,
Nordrhein-Westfalen'de Versorgungsamt,
Rheinland-Pfalz'da Jugendamt,
Saarland ile Schleswig-Holstein'de de
Arbeitsamt görevlendirilmiştir.

Çocuğun doğumundan hemen sonra yetiş-
tirme parası için başvuruyu yazılı olarak
yapmakta yarar vardır. Yetiştirme parası için
geç başvuruda bulunacak olunursa, geriye
dönük olarak en fazla 2 ay süreyi kapsayacak
ödeme yapılabilir.

Yetiştirme izni

1 Ocak 1986 tarihinden sonra doğan çocuk-
ların anne veya babalarından biri şayet bir
meslekte çalışıyor ise, yetiştirme izni diye ad-
lanan izinden yararlanabilirler. Yetiştirme izni
ilk aşamada 10 ay süreyi kapsamakta olup,
şayet çocuk 31.12.87 tarihinden sonra doğ-
muş ise 12 aya çıkar.

Kimler hak sahibidir?

Yetiştirme izninden yararlanabilmenin temel
koşulu, anne veya babadan birinin yetiştirme
parası alma hakkına sahip olmasıdır. Yetiş-
tirme izninden yararlanıp ayrıca, bir işte
çalışmak isteyenler, haftada en fazla 18 saat
çalışabilirler.

Örneğin: Meslekte çalışan ve işvereninden
yetiştirme izni talebinde bulunan bir anne, an-
cak eski firmasında çalışma koşulu altında,
haftada 18 saat işbaşı yapabilir.

İstisnalar: Eğer ebeveynin her ikisi de meslek
sahibi iseler, çocuğun bakımını anne veya ba-
badan biri üstlenebilir. Annelik güvencesi
sağlandığı dönemlerde (doğumdan sonraki
2 ay, 1'den fazla çocuk doğumunda 3 ay) eski-
den olduğu gibi annenin evde kalması gere-
kir. Eşlerden biri evde kalıp çocuk bakımını
üstlendiğinde, diğer eşin yetiştirme izninden
yararlanması olanaksızdır. Kural dışı: Eşler-
den biri işsiz veya eğitim döneminde ise, diğer
eş yetiştirme izninden yararlanabilir. Yetiş-
tirme parası alan kişi şayet herhangi bir ne-

tigten nicht sichergestellt werden kann (z.B. aufgrund längerer schwerer Krankheit), dann hat der berufstätige Ehegatte Anspruch auf Erziehungsurlaub. Eheleute können sich beim Erziehungsurlaub einmal abwechseln, also z.B. indem die Mutter für die ersten Monate und der Vater für die restlichen Monate Urlaub nimmt.

Frist beachten

Erziehungsurlaub (er beträgt zwölf Monate) muß man spätestens einen Monat vor Beginn dieses Urlaubs bei seinem Arbeitgeber beantragen. Das bedeutet, spätestens vier Wochen nach der Geburt.

Beispiel: Eine Frau, die am 1. Januar entbunden hat und deren Schutzfrist am 26. Februar abläuft, muß bis zum 29. Januar ihren Antrag beim Arbeitgeber eingereicht haben.

Wichtig: Die Dauer des Urlaubs, und ob ihn die Frau oder der Mann nimmt, muß genau von Anfang an festgelegt werden. Man muß daran denken, daß ab dem siebten Lebensmonat des Kindes das Erziehungsgeld eventuell wegen der Einkommenshöhe wegfällt (siehe unter „Einkommensgrenzen“). Also erst genau rechnen, dann den Antrag beim Arbeitgeber stellen. Der Arbeitgeber ist nicht verpflichtet, die Dauer des einmal beantragten Erziehungsurlaubs zu kürzen oder zu verlängern.

Anrechnung auf den Erholungsurlaub

Pro Monat gewährten Erziehungsurlaub kann der Arbeitgeber den Erholungsurlaub um 1/12 kürzen. Besteht noch ein Resturlaubsanspruch aus dem Vorjahr, so schließt sich dieser ohne Unterbrechung an den Erziehungsurlaub an.

Kündigungsschutz eingeschränkt

Grundsätzlich darf der Arbeitgeber das Arbeitsverhältnis während des Erziehungsurlaubs nicht kündigen. Ausnahmen in besonderen Fällen sind jedoch mit Zustimmung der für den Arbeitsschutz zuständigen obersten Landesbehörde möglich. Zu diesen Ausnahmen gehören u.a. folgende Fälle:

denle (örneğin: uzun süren ağır bir hastalık) çocuğun bakımını üstlenemeyecek durumdaysa, meslekte çalışan diğer eş, yetiştirme izninden yararlanabilir. Eşler yetiştirme izni sırasında bir kez olmak koşulu altında, değiş tokuş yapabilirler. Örneğin, anne 1. ay ve baba da daha sonraki aylar çocuğun bakımını üstlenmek amacıyla izin alabilir.

Başvuru süresine özen gösterilmeli

12 aylık bir süreci kapsayan yetiştirme izni için, izne başlanma tarihinden 1 ay önce işverene başvurmak gerekir. Başka bir deyişle, doğumdan sonraki 4 hafta içerisinde en geç başvurunun yapılması zorunludur.

Örnek: 1 Ocak tarihinde doğum yapan ve analık korunum süresi 26 Şubat'ta sona eren bir kadın, 29 Ocak tarihine kadar işverene izin için başvurması gerekir.

Önemli: İzin süresi ve izinden kadının mı yoksa erkeğin mi yararlanacağı tam olarak başında bildirilmelidir. Bu arada, gelir sınırı aşılabileceğinden dolayı, 7. aydan itibaren yetiştirme parasının kesilebileceği de (bak „gelir sınırı“) göz önünde tutulmalıdır. Başka bir deyişle, önce hesap tam yapılmalı, daha sonra işverene izin için başvurulmalıdır. Daha önce saptanan yetiştirme izninin süresini işveren azaltmak veya uzatmak yükümlülüğü altında değildir.

Yetiştirme izninin, yıllık izni kısaltması

Yetiştirme izni için verilen her aylık izin karşılığında işveren, yıllık izni 1/12 oranında kısaltabilir. Geçen yıldan kalmış yıllık izin hakkı varsa, bu süre ara verilmeksizin yetiştirme izninin ardına eklenir.

Sınırlı işbağıntısı güvencesi

Yetiştirme izni sırasında işveren, genelinde işbağıntısını bozamaz. Ancak olağandışı durumlarda ve Eyalet yönetiminin işgüvencesiyle sorumlu en üst makamın onayı alınarak

- Wenn bei Stilllegungen kein anderer Arbeitsplatz im Unternehmen zur Verfügung gestellt werden kann,
- wenn die wirtschaftliche Existenz des Betriebes oder des Arbeitgebers gefährdet oder unbillig erschwert wird,
- wenn besonders schwere Verstöße der Arbeitnehmerin/des Arbeitnehmers gegen ihre/seine arbeitsvertraglichen Pflichten die Aufrechterhaltung des Arbeitsverhältnisses unzumutbar machen.

(Stand 1988)

işbağıntısı bozulabilir. Bu tür olağandışı konumlara, şunlar girebilir:

- işyerinin kapanması halinde, söz konusu işgücüne herhangi bir işyeri bulunamazsa,
- işletmenin veya işverenin ekonomik varoluş konumu tehlikeye girer veya aşırı derecede zorlanırsa,
- söz konusu işgücünün davranışları nedeniyle, işbağıntısının sürmesinin işveren açısından olanaksız bir duruma gelmesi halinde.

(1988'de geçerli koşullar)

TÜSTAV
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VE YAYINLAMA MERKEZİ

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TOSTAY
ARŞİVİ

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
